

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

VII. Quomodo effectus cognosceantur in causa, & quinam illorum cognosci
debeant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

hircoceruo repugnantiam præcideres eodem modo posset produci à Deo ex vi virtutis, quam modo habet, nulla alia illi adueniente, ac potest modo produci homo, qui de facto producit, quod proprium est infinitæ virtutis, nulla enim virtus creata potest dari, ex vi cuius primum esse accipere possit tanquam à causa principali quiddam in rerum natura producit, etiam illud quod modo repugnat, si fieret non repugnans. Negandum ergo omnipotentiæ respectus aliquis ad effectus, quos in se continet ratione huius vniuersalissimi modi illos continendi nulla habita ratione ad naturam huius, vel illius, cuiuscunque enim naturæ effectus assignatur, Deus ex se habet sufficientem naturæ effectus assignatur, & illum absolute poterit producere absque vilo impedimento, si effectus in se repugnantia non inuoluat. Secundum hanc doctrinam non renuerem concedere omnipotentiam dicere respectum transcendentalem ad hos effectus, qui modo sunt possibiles, si illam cum his possibilibus connexam constituerem, quia omnipotentia connexa cum his possibilibus, quæ eadem non esset si hircoceruus fieret non repugnans, adhuc præcisè repugnantia hircocerui diuerso modo se haberet respectu hircocerui non repugnantis, ac se habet modò respectu hominis non repugnantis, quia nunc existente non repugnantia hominis illi coexistit omnipotentia, & illum potest producere, si tamen daretur non repugnantia hircocerui, omnipotentia, quæ modo consideratur connexa cum his possibilibus, quæ sunt de facto, non posset existere, neque valeret hircoceruum non repugnantem producere, quod iuxta meam sententiam est contra conceptum omnipotentia, vt dicebam Punct. 4. num. 11. idè absolute pronuncio omnipotentiam nullam habere connexionem cum possibilibus, & eandem omnino futuram, si effectus omnes, qui modo sunt possibiles, fierent impossibiles, & illi qui modo repugnantiam inuoluunt, in non repugnantiam transirent.

PUNCTUM VII.

Quomodo effectus cognoscantur in causa, & quinam illorum cognosci debeant.

Cum natura relationis transcendentalis in eo sita sit, vt non possit vnum sine alio cognosci, plurimum con-
ducet ad perfectam cognitionem relationum, quas dicunt causæ ad effectus agnoscere quo modo effectus cognoscantur in causa, & an in causa intuitiue cognita cognosci debeant omnes effectus, quos ipsa continet, vel illorum aliqui, & an illi, qui cognoscantur debeant cognosci sub vniuscuiusque individuali differentia, vel sufficiat ipsos sub aliqua communi ratione cognosci?

P. Valquez 1. part. disp. 50. & 60. locis iam citatis Becan. tract. 1. q. 4. & 8. Albert. q. 2. Theologica, Alarcon tract. 2. de scientia, disp. 2. c. 3. & apud hos Scotus, Bonaventura, Maior, Marf. Almain. Gabriel, & Ochamus asserunt in omnipotentia nullam creaturam possibilem agnoscere. Affertior conclusioni, quam tradidi Punct. præcedenti, verumtamen si rationi horum Doctorum assentirem, non solum in omnipotentia, sed neque in alia quacunque causa creata effectus aliquis cognoscitur, prædicti enim auctores ex eo negant creaturas in omnipotentia cognosci, quia omnipotentia indifferens est, vt coniungatur cum possibilitate creaturarum, vel cum ipsarum repugnantia, ac proinde non potest ducere in cognitionem possibilitatis, cum qua connexa non est: cum ergo ego defendam nullam causam creatam connexam esse cum possibilitate effectuum, quos in se continet, quiddam inferatur in omnipotentia ex eo præcisè quod connexa non sit cum effectuum possibilitate, poterit in quacunque alia causa inferri, ideo oportet huius rationis momenta perpendere.

P. Heric, disp. 51. tract. de visione c. 3. docet sufficere continentiam virtutem creaturarum in omnipotentia, etiam si relatio, aut connexio non intercederet, vt posset in ipsa omnipotentia cognosci, quod docuerat P. Soar. lib. 2. de attributis, c. 25. & P. Arrub. disp. 3. c. 3. docet Deum ex vi penetrationis essentia cognoscere creaturas posibles, cum quibus nullam connexionem inesse alicui Dei intrinseco prædicato defendit, in quorum sententia non rectè infertur præcisè ex indifferencia omnipotentia, vt coniungatur cum creaturis possibilibus, vel cum illarum repugnantia non posse creaturas posibles in omnipotentia cognosci.

Censeo in causa siue creata siue increata indifferencia vt coniungatur cum possibilitate effectuum, & cum eorumdem repugnantia non posse iudicariue cognosci possibilem, æquæ alicuius effectus, id enim quod cum alio conuenit non est, quantumvis intuitiue cognoscatur non potest intellectum determinare, vt de illo iudicium ferat, imò quò magis intuitiue penetratur, magis cognoscetur indifferencia ad vtrumque extremum, quæ magis suspensum relinquit intellectum ad iudicandum, quod etià illorum verè existat. Ceterum hæc indifferencia non impedit tale medium de terminare intellectum ad apprehensionem obiecti, cuius est virtus, & virtualis obiecti, cuius probabili quod indifferens est vt coniungatur cum obiecto, & cum negatione illius, & ex hoc capite non potest effectum sufficiens, vt in illo iudicariue cognoscatur illius obiectum, nihilominus non potest intuitiue cognosci, quoniam obiectum per illud representatum, cum quo potest non coniungi apprehensiuè cognoscatur, quia ex se intrinsece, & per suam entitatem est representatio talis obiecti, & est determinatum ad representandum hoc, & non aliud istò distinctum, & ita vt intuitiue cognoscatur debet cognosci vt representatio huius obiecti, quod fieri nequit si hoc determinatum obiectum non apprehensiuè saltem cognoscatur.

Ex alio capite creaturas posibles adhuc apprehensiuè in omnipotentia non cognosci, omnes effectus virtualiter contentos in quacunque alia causa creata in illa tanquam in medio debere apprehensiuè cognosci statui Puncto præcedenti, vbi propugnauimus relationem transcendentalem causæ creatæ ad effectus, quos virtualiter continet, & eandem relationem in omnipotentia impugnauimus. Ceterum ex hac doctrina non leuis insurgit difficultas circa modum cognoscendi in causa creata effectus in illa contentos, & quinam illorum debeant cognosci an omnes, an tantum illorum aliqui? Exempli gratia: Agnosco intuitiue ignem, qui virtutem habet producendi plures calores numeros distinctos, inquiritur an ex vi huius intuitiue cognitionis debet ego apprehendere omnes calores contentos in illa virtute secundum ultimam differentiam individuali illorum, vel sub aliqua ratione communi, vel tantum illorum aliquos, hos vel illos? Similem, imò omnino eandem questionem exagitant Theologi asserentes creaturas posibles cognosci in omnipotentia, qui dubitant, an omnes, an illarum aliquæ, an sub communi aliqua ratione, an sub propria vniuscuiusque differentia cognoscendæ sint? Dicam quod iudicium Theologi, asserentes creaturas in omnipotentia cognosci, ferant de hac questione in omnipotentia, quod eodem modo ferendum est in qualibet alia causa creata respectu effectuum, quos in se continet.

Videri omnes creaturas posibles in omnipotentia defendunt Gorfred. quodlib. 9. q. 3. Bassol. q. 4. prologo. art. 1. Durand. in 3. dist. 4. q. 2. & in 4. dist. 49. q. 3. Albert. Magna. 3. dist. 14. Nō omnes creaturas posibles, sed aliquas in omnipotentia videri docent D. Thomas 1. p. q. 11. art. 7. & 8. & ibid. Caiet. Banez, & Zumel. P. Valent. punct. 6. P. Molina disp. 5. P. Soar. t. 1. in 1. p. lib. 2. cap. 16. Ferrara cum D. Th. tertio contra gentes cap. 56. Capreol. in 4. dist. 49. q. 6. Sot. quæst. 3. art. 3. Mouentur hi Doctores quia si omnes creaturas Beatus in omnipotentia cognosceret, Deum comprehenderet. Addunt alij talem cognitionem fore infinitam. Negat P. Heric. disp. 4. cap. 4. talem visionem fore comprehensiuam, & disp. 36. à num. 57. vsque ad 62. negat similiter talem visionem fore infinitam, ac proinde asserit ex his capitibus non repugnare beatum videre creaturas omnes in omnipotentia. Neque his rationibus fident P. Arrub. quapropter aliam est meditatus ad probandum non posse dari cognitionem terminatam ad Deum, & ad creaturas posibles, quam non examino, quia ad rem modò non est definire an talis visio repugnet, sed an necessariò danda sit ex eo, quod creature posibles in omnipotentia cognoscantur, quod si affirmatiue concludatur, certum est, teneri admittere visionem terminatam ad Deum, & ad omnes creaturas posibles, Doctores, qui asserunt creaturas posibles in omnipotentia cognosci, verò negatiue, nihil reuertit ad hanc questionem an talis cognitio aliunde possibilis sit necne.

P. Valquez qui negat creaturas cognosci in omnipotentia tanquam in obiecto prius cognito, sic arguit disp. 50. c. 6. Omnipotentia æquæ dicit ordinem ad omnes effectus posibles, æquæ continet omnes, & omnino æqualem cognitionem

xionem habet cum omnibus; ergo vel omnes debent in omnipotentia cognosci tanquam in medio prius cognito, vel nullus est cognoscendus. Fatetur Herice ipsum argumenti difficultatem cognoscere: fateor ego me non conuincisse solutionem ab ipso adductam, quam verbis D. Thom. referre dicit, in quibus eximiam Angelici Doctoris lego doctrinam, & solutionem, quam D. Thom. dare non intendebat, ad prædictam difficultatem non reperio. Venio ad Hericij verba: asserit Deū posse producere hunc effectum, duo dicere: omnipotentiam, & hunc effectum ab illa distinctum, ac proinde posse illam sine hoc cognosci. Idem dicam ego de omnibus effectibus, & de omnibus simul sumptis ac proinde secundum hanc solutionem posset concludi omnipotentiam posse cognosci nullo cognito effectus, quod non concedit Herice, neque assignat rationem cur hic effectus, & non alius, in omnipotentia cognoscatur. Mitto longiorem impugnationem, quæ posset peti ex hoc modo cognoscendi effectus, qui nō dicit cognitionem illorum in omnipotentia, sed in se ipsis, siquidē cognoscuntur in hoc quod est Deum posse producere effectus, quod secundum Herice dicit duo, omnipotentiam, & ipsos effectus.

8 Respondet P. Arrubal. disp. 26. cognosci hos effectus, & non alios propter diuersum modum concurrendi, quem habet essentia diuina per modum obiecti, quæ liberè concurret ad visionem per modum obiecti, ac proinde potest concurrere ad visionem harum creaturarum, potius quàm illarum. Non faciliè percipio hunc diuersum modum concurrendi per modum obiecti, quem assignat Arrubal, quia essentia per modum obiecti, sicuti quodlibet aliud obiectum tantum habet terminare cognitionem sui per suammet entitatem: sed omnia prædicta essentia eadem indiuisibiliter terminant quancumque cognitionem beatam, cum eadem ab omnibus beatis cognoscantur: ergo habet eundem modum obiectum terminandi respectu omnium visionum, quia essentia diuina non alia ratione liberè terminat visionem, nisi quia liberè Deus in genere cause efficientis concurret ad visionem, quæ producta, essentia diuina non potest illam non terminare, vel eandem terminare diuerso modo: male ergo assignat Arrub. differentiam hanc per ordinem ad diuersum modum terminandi, quia libertas in terminando tantum desumitur ex libertate, quam habet in producenda beati visione.

9 P. Granad. contr. 1. tract. 6. disp. 1. sect. 6. n. 36. docet causam formalem propter quam quædam creaturæ videntur, & non aliæ, esse, ipsam visionem, efficientem verò lumen gloriæ, non ratione maioris intensitatis, sed quia ex suo indiuisibili conceptu est representatiuum harum creaturarum, & non illarum. Non quadrat solutio, quia non est questio an possit dari visio beata, quæ secundariò representet has creaturas, & non illas, quod certum puto, & faciliè potest Granad. formaliter in naturam visionis reducere, & efficienter in lumen naturam; sed an obiectum ex se possit determinare ad cognoscendas has, & non illas, quod fieri nequit ratione luminis, quia si hoc est tota ratio ut cognoscantur hæ creaturæ, quæ de facto cognoscuntur visione beata, iam creaturæ istæ non videntur ex vi obiecti, neque in omnipotentia, seu essentia diuina tanquam in obiecto primario. Si verò obiectum cognitum est ratio, propter quam hæ creaturæ non cognoscantur, & non deseruit, ut cognoscantur aliæ, assignet Granad. rationem aliquam ex parte obiecti, propter quam determinet ad cognitionem harum, potius quàm ad illarum cognitionem.

10 Respondent nonnulli Thom. aliquos beatos cognoscere plures creaturas, quàm alij cognoscunt, qui magis penetrant diuinam essentiam. Contra: Omnes beati cognoscunt omnia prædicta, quæ sunt in diuina essentia: ergo per hanc maiorem penetrationem non apparet alicui beato ratio aliqua, quam omnes non videant: ergo nihil est ex parte obiecti primarij huius visionis determinans ad cognitionem harum creaturarum, quod non sit ex parte obiecti cuiuscumque visionis beate: ergo ex vi obiecti omnium visionum beatarum omnes easdem creaturas possibiles attingunt.

11 Dicendum est ex suppositione, quod in omnipotentia intuitiue cognita à Beato cognoscantur creaturæ possibiles, siue apprehensiue, siue iudicatiue omnes cognoscendas esse sub conceptu quodam vniuersalissimo, & confuso, in quo conueniunt omnes creaturæ possibiles. Ita docent Granad. suprà n. 30. P. Arrub. disp. 26. c. 6. P. Soar. 1. part. lib. 2.

Francisc. de Ouedo, Philosoph. Tom. 11.

c. 26. n. 14. Soar. in 4. dist. 49. q. 3. art. 3. concl. 3. Bañez. & Albecc. q. 52. art. 8. & communiter Thom. Ratio est quia ad conceptum expressum & distinctum entitatis relatiue, seu connexæ, necessum non est distinctè cognosci indiuidua, seu species, quæ se tenent ex parte termini illius connexionis, seu relationis; sed sufficit omnia cognosci sub conceptu confuso, quo represententur quatenus conueniunt in ratione omnibus communi.

Contra hunc dicendi modum arguit Herice disp. 51. c. 6. 12 Omnipotentia non continet in se producibile in communi, quia nihil in communi produci potest, sed hoc & illud producibile, & si connexa est cum creaturis possibilibus, non est connexa cum aliquo conceptu vniuersali, sed cum hac, & cum illa creatura possibili, neque relatio cause est ad rationem communem omnium effectuum, quos potest producere, sed ad singula indiuidua producibilia, & ad vltimas illorum differentias: ergo omnipotentia non debet determinare ad cognoscendam rationem aliquam communem omnibus effectibus, quos valet producere, sed ad omnes effectus in particulari cognoscendos, quia ad id debet determinare, quod in se continet, & cum quo habet connexionem, & relationem, si relatio aut connexio inest omnipotentia. Hæc obiectio quàm plures malè torfit, quam ego facillimo negotio dissoluo. Concedo causam dicere ordinem ad omnes effectus in particulari, & ad vltimas illius differentias, & hac ratione assero cognitionem effectuum, cognosci omnes indiuiduas rationes effectuum ex parte obiecti, nō tamen ex parte modi, quia sufficit ad cognoscendam intuitiue causam relatiue ad indiuiduos effectus secundum vltimam illorum differentiam cognosci hos indiuiduos effectus, & illorum vltimas differentias cognitione quādam confusa, & necessum non est quamlibet differentiam indiuidualem cognosci distinctè, ita ut ex vi illius cognitionis discernat intellectus inter hanc, & illam differentiam indiuidualem, sed sufficiet hanc, & illam se tenere ex parte obiecti cognitionis, licet cognitio inter hanc, & illam differentiam indiuidualem, seu inter hanc, & illum indiuiduum effectum non discernat, sed omnes inter se confuse cognoscat. Rem hanc mirè componit sententia negans præcisiones obiectiuas, quam defendo, secundum quam cum ego cognosco ens possibile in communi, ex parte obiecti nihil est commune huic, & illi enti possibili, sed hoc ens possibile, & illud ens possibile secundum suas vltimas differentias indiuiduales, omnia tamen inter se inuolutè, & confuse cognita, & cognitio, quæ possibile in communi percipitur, ex parte obiecti attingit vltimas differentias cuiuscumque obiecti possibili, licet ex parte modi instar vnius omnia indiuidua possibilia attingat, quia ex vi huius cognitionis, etsi attingatur hoc indiuiduum possibile, non tamen feceritur ab alio possibili indiuiduo. Hac ratione si inspicimus id, quod se tenet ex parte obiecti huius conceptus vniuersalis, quo cognoscitur ens possibile, est idem formaliter quod se tenet ex parte termini connexionis omnipotentia, si hæc constituitur connexa cum quocumque indiuiduo singulariter sumpto, & cum illo quod se tenet ex parte termini relationis omnipotentia, si hæc constituitur relata ad omnes differentias indiuiduales cuiuscumque effectus, quem in se continet, licet ex modo cognoscendi omnia indiuidua sub conceptu communi, & vniuersali cognoscantur, ita ut non posset intellectus exprimere conceptum, quo expressè iudicaret, vel apprehenderet hominem possibilem, ut distinctum ab equo, sed confuse eo modo quo dicit hominem esse possibilem, cum dicit animal esse possibile, quod est dicere hominem, & equum & reliquas species animalis esse possibiles.

Ob hanc rationem dixi ex vi omnipotentia cognoscendas esse omnes creaturas possibiles sub aliquo conceptu communi, & vniuersali, si in omnipotentia creaturæ possibiles cognoscuntur, & non dixi cognosci sub aliqua ratione illis communi, quia in mea sententia nulla potest dari cognitio terminata ad aliquid reale multis commune. Neque aliquod inconueniens est asserere ex vi omnipotentia cognosci ex parte obiecti vltimas differentias omnium possibilibum dum dicatur ex parte modi cognosci sub conceptu communi, & vniuersali absque vlla distinctione possibilibum inter se, quia hæc terminatio omnium possibilibum ex parte obiecti secundum omnes differentias indiuiduales inest cognitioni abstractiue, & imperfectissimæ, quæ ego modo

Gg 3 appre

apprehendo ens possibile, absque vlla distinctione inter Angelum, & hominem, & absque eo quod possim Angelum, vel hominem in particulari exprimere.

14. Ex his quæ ex hypothesi dixi de omnipotentia, seu in opinione illorum, qui asserunt in omnipotentia cognosci creaturas posibles habemus quid dicere debeamus de quacumque causa creata transcendentaliter relata ad suos effectus, & quid esset dicendum si non solum relata, sed etiam esset cum illis connexa, dicendum enim est determinare ad cognitionem apprehensiuam si tantum sit relata, & iudicatuam, si sit connexa, omnium effectuum quos in se continet, sub quodam conceptu vniuersali, & confuso, ex vi cuius non possit discerni inter hunc, & illum indiuiduum effectuum, licet ex parte obiecti omnes rationes indiuiduas effectuum terminent cognitionem. Rem declarat exemplum: cognosco intuitiue ignem potentem producere calorem, ex vi huius cognitionis cognoscendi sunt omnes calores cõtenti in illo cognitione quadam confusa, & vniuersali, ex vi cuius non discernatur inter hunc & illum calorem, licet ex parte obiecti hic, & ille calor secundum suas ultimas differentias terminent cognitionem. Quod si cognoscenti intuitiue virtutem productiuam repugnet cognitioni confusa effectuum, quos respicit virtus productiua, sicuti repugnat Deo, tunc effectus illi distincti cognoscuntur, illa tamen distinctio cognitionis respectu effectuum, qui secundario cognoscuntur, non erit ad exigentiam obiecti primarij cogniti, sed ad exigentiam cognoscentis, Dei v.g. cui repugnat cognitio, ex vi cuius aliquid obiectum cognoscat non distincte, & non summe perfecte.

CONTROVERSIA XI.

De reliquis membris diuidentibus.

1. **R**ELIQUA membra in quæ ens diuiditur sunt Actio, Passio, Præsentia, Duratio, Situs, Habere, de Actione, & Passione dixi Contr. 12. Physic. De Præsentia disputaui Controu. 15. Physic. De Duratione egi Controu. 16. Physic. nihilque de his dicendum superest, supposita doctrina tradita locis citatis.

2. **S**ITUS est modus, quo quis talem positionem habet in loco, ratione cuius stare, sedere vel cubare dicitur. Modus iste realiter à Præsentia circumscriptiua non distinguitur, potest tamen formaliter distinguere in eo quod præsentia tantum dicat partes sui, quarum quælibet proprium respicit spatium absque vllò respectu ad aliam partem. Situs verò dicit præsentiam cuius partes inter se certam proportionem, & correspondentiam habent ex vi cuius hæc pars ab illa illam tantum, & non aliam habet distantiam, qui respectus, seu partium distantia in ordine ad ipsas à præsentia ipsarum, & à totius præsentia realiter nõ distinguitur. Præsentia definita neque situs est neque situm fundat, quia corpus, siue spiritus indiuisibiliter respiciens secundum se totum, & secundum quamlibet partem sui spatium diuisibile, neque stare, neque sedere dicitur. Si verò defendas præsentiam definitiuam corporis diuisibilis existentis in spatio diuisibili dicere repetitiones plurium circumscriptarum, teneris dicere corpus illud debere præsentiam quamdam ex vi cuius sedere diceretur, si aliam præsentiam non haberet, & aliam ex vi cuius diceretur stare, si præsentia aliis careret, & sic de aliis sitibus iudicium est ferendum. De facto tamen corpus illud non diceretur sedens, neque stans, quia sessio, seu situs dicit hanc præsentiam, & carentiam alijs in eodem spatio, ex vi cuius partes corporis diuersa distantia proportionem collocentur.

3. **H**ABERE dici solet de quacumque re ad nos pertinenti, sicuti habere pecunias, amicos, Patrem, vires, manus, &c. Hic tamen sumitur pro actu habendi aliquid distinctum, quo sensu dicimus hominem esse armatum, vel vestitum. Hunc modum existimo non distinguere formaliter ab approximatione vestis ad subiectum, quod vestitum dicitur. Habere distinguitur à Situ, quia Situs dicit præsentiam tantum, stantis, vel sedentis cum ordine approximationis, vel distantia partium inter se: Habere autem dicit præsentiam duarum rerum habentis, & rei habitæ cum ordine præsentia vnius ad præsentiam alterius. Vnde actus habendi, seu habitio est denominatio resultans ex præsentia ipsius ha-

bentis, & rei habitæ. Subiectum habitus, seu habendi tantum est homo, quia solus homo dicitur vestitus, vel armatus in communi modo loquendi: improprie tamen solet extendi ad alia animalia, & improprie adhuc ad res inanimatas.

CONTROVERSIA XII.

De ente rationis.

RATER Soares in præfatione disp. 54. asserit errorem esse Dialecticum dicere ens rationis ad Dialecticam spectare, quod proprium opus est Metaphysici, qui de ente rationis disputat, & ita de ente rationis, quod illi opponitur debet disputationem constituere.

PUNCTVM PRIMVM.

Entis rationis definitio.

Cum plerumque res à posteriori per effectus, & aliquando à priori per causas nobis innotescant, antiquam illarum essentiam, & quidditatis conceptus formatur, disputationem circa illius existentiam præmittere solemus, & prius inquirimus, an sit res, deinde quid sit in ente verò rationis, cum effectus nulli nobis suppetant, neque aliquam illius extrinsecam causam inuenire possimus, quæ prius nobis illius existentiam, quam essentiam indicent, nequeunt prædictæ quæstiones separari, imò si separanda sunt, necessum est præcedere, quæ posterior esse solet, cognita enim essentia entis rationis, poterimus postea definire, an sit vel non sit.

Definitio entis rationis à ferè omnibus recepta hæc est: *Id quod solum habet esse obiectiue in intellectu.* Potest aliquid habere esse in intellectu subiectiue & effectiue, & obiectiue. Subiectiue habent esse in intellectu omnes illius actus, qui in intellectu recipiuntur, effectiue in intellectu, seu potius ab intellectu habent esse iidem actus intellectus, qui ab intellectu producuntur, item quodlibet artificiosum opus cuius exequutio intellectus operatione fuit directa. De hoc duplici modo habendi esse in intellectu modo non agimus, neque pertinet ad constitutum entis rationis, potius enim illa, quæ huiusmodi habent esse in intellectu necessarii sunt entia realia realiter existentia. Tertio alia dicuntur habere esse obiectiue in intellectu, quod nihil aliud est, quam intellectui obiecti, seu illius actum terminare, esseque intellectionis obiectum, quapropter omnia, quæ cognoscuntur, dicuntur actu habere esse obiectiue in intellectu & omnia, quæ possunt cognosci, seu sunt cognoscibilia, dicuntur habere esse possibile in intellectu. Cæterum ex his, quæ habent esse obiectiue in intellectu plura sunt, quæ præter illud esse obiectiue, quod in intellectu habent, gaudent alio esse physico, & reali, seu propriis loquendo, quæ non tantum illud esse quod obiectiue habent in intellectu, formaliter vt obiectum, sed etiam extra intellectum independentem ab eo quod illi obiciuntur, equus v.g. qui habet esse obiectiue in intellectu cognoscentis illum, præter illud obiectiue statum in se habet suum esse, ratione cuius etiam non cognosceretur, existeret in se ipso. Huiusmodi entia non dicuntur entia rationis, sed realia, neque illis competit prædicta definitio, cum non tantum habeant esse obiectiue in intellectu, sed physice in se ipsis, & prædicta definitio exposcat in suis definitis habere esse obiectiue in intellectu, & non illud physice in se ipsis habere.

Ex his essentia entis rationis facillè deprehenditur, illud enim dicitur ens rationis, quod cognoscitur, quod est habere esse obiectiue in intellectu, & quod nullum esse habet extra intellectum, ac proinde physice in se ipso non existat. Consent acuti quidam recentes ens rationis non dicere essentialiter actu cognosci, sed tantum posse cognosci, quia antequam ens rationis cognoscatur actu, & habeat esse actuale, habet suum esse possibile, ex eo quod possit cognosci, & in illo possibilitatis statu retinet sortam suam essentiam, quæ non includit existentiam, sicuti essentia